

מסורת הש"ס

א) [נעיל לַח. ע"ש],
ב) [נחמות פא': לו: א.],
ג) [יטין כב: ב"ב כח: כט. קית.],
ד) [יטין קס: חולין קל: א.],
ה) [ג' ירושלמי ור"ף ב"ה"א],
ו) [הראשון והשני],
ז) [ב"ה ג.],
ח) [מוספתא רפ"ד, ו] [ב"ה],
ט) [דף נח: א.],
י) [דף לו: א.],
יא) [נע"ע מוס' ב"ה ג. ד"ה ר' יוחנן].

הגהות הב"ח

א) [במשנה ואומר אם עירובי כח"ל וכן גממ':]

מוסף רש"י

מערב אדם שני עירובין. דקסבר שמי קדושות הן, אחד חול ואחד יום טוב ולא ידעינן הי חול ויהי יו"ט (ביצה ג.). מתנה אדם על הכלכלה. לא מילתא נמי הו' שמי קדושות, היתה לו כלכלה של פירות טבל ושבת ולא עישר מערב יו"ט, ותנן (בבבא לו:.) אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט, מעשר ביו"ט בנחל ואומר אם היום חול ולמחר קדש יחי' הו' תרומה ומעשרות על אלו, ואם היום קדש אין בדברי כלום ונותן בן סתור, ולמחרת חור ואומר קן אם היום חול ואחמול קדש יהיו אלו תרומה על השאל, ואם היום קדש ואחמול חול הרי נעשה תרומה מאחמול וממה נפשך נתקנו (ביצה ג.). שנוהגין אותו היום קדש ולמחרת קדש. אע"ג דתמן (ר' יוחנן ב' וזכא) לקבל עדות החדש כל היום להיות מועין למועדות מן הראשון ואפילו בלא עדים לאחר המנחה, אבל מלשנות יו"ט שני לא נעקרה תקנה ראשונה ממקומה (ביצה ה.).

לא יטייל אדם. בשבת או ביו"ט סמוך לחשיכה עד פתח מדינה כדי להתקרב למרחץ להיות מזומן ליכנס כשמתחשך מיד. אלמא אף על גב דהילוך גרידא עביד ולא אמר מידי אסור וגבי עירוב אי בדיבורא הוה אסור משום הכנה בשתיקותא נמי הוה אסור: מוכחא מילתא.

מאי צעי בשדהו אם לא לידע מה היא לריכה ורחמנא אמר ממנא חפץ וגו' (ישעיה נח) וכן בפתח המדינה אבל חוץ לעיר עד התחום לא מוכחא מילתא דלערוצי לזורך מחר קאזיל ולא מסקי אינשי אדעמיייהו אלא אי זורבא מרבנן הוא אמרינן שמעתא משכמיה שמהרהר זה ואין דעתו עליו: אמר אירכס ליה. ואזיל לעיניו דאפילו בשבת מותר להשיצו מתוך התחום לביתו אבל מידי דאסיר ליה למיעבד בשבת אסיר ליה לזמוני נפשיה להקוא מידי: עירב צפס בראשון. ונאכל עירובו מערב ברגליו בשני: שאין מערבין בתחילה צפס. מ"י לשבת משום הכנה דקרי ליה השתא שם עירוב: דיקא נמי. דבאותה פת דקרא עליה שם מאחמול והשתא קא שמח אבל לא צפת אחרת דצעי למיקרי שם עירוב השתא: ורבנן. אצי ורבה דר חנן דקא מתמיה לעיל^א אהכנה דרבה ולא ילפי מהא מתני' דדיקא כוותיה דמשמע צפת אחרת לא אלמא הכנה היא: אמרי נן דילמא. מתני' ענה טובה קמ"ל הא דקמני נוטלו וזא לו שלא יאבד ויפסיד פתו ויטרח באחרת ולעולם אי צעי מערב באחרת ודקמני אין עירוב לשני בקנייה קמייחא קאמר אי לא הדר מערב: מתנא' שמה סתעבר. בגולה קמיירי. שמה יעשו ב"ד הגדול אלול מעובר והיו שני ימים טובים והוא כריך לילך בראשון ללד אחד ובשני ללד אחר: מערב שני עירובין. ומניחן בעי"ט זה לכאן וזה לכאן ואומר כו' דלעיל [לח.]: ולא הוּדו לו חכמים. דקסברי קדושה אחת הן: מתנה אדם על הכלכלה. של טבל ביו"ט ראשון של ר"ה ואומר אם היום חול תהא זו תרומה על אלו ואם היום קדש אין בדברי כלום דאין מגביהין תרומה ביו"ט דשבות דרבנן היא צמסכת ב"ה^א ולמחר אומר אם אחמול קדש והיום חול תהא זו שאמרתי אחמול תרומה על אלו ואם היום קדש ואחמול חול כבר היא תרומה מאחמול ואוכל כלכלה המתוקנת ומשייר התרומה: ולא הוּדו

לו חכמים. דקברי דתריייהו קדושה אחת היא ואין מגביהין בהן תרומה: החליטו. וזונו. והחליטו כמו נחלך חושים (במדבר ג): אם היום אס מחר. אם היום הוא החליטו היום ואם מחר מחר: ולא הוּדו לו חכמים. בגמ' [מ.]. מפרש אי אתנאה קאי וקא סברי לאו ספק הוא אלא יוס ראשון הוא ראש חדש או אזכרון קאי וקסברי דאין מזכירין של ר"ח בראש השנה: גמ' מודים חכמים. אע"ג דפליגי עליה דר"א בשבת ויו"ט הכא מודו דב' ימים טובים של ר"ה ב' קדושות הן דחד

מינייהו חול ומשום ספיקא דלא ידעינן אי עברוהו ב"ד וקדשו ירחא ציוס ל"א והוה ליה ראשון חול או ציוס ל' נקבע והוי שני חול הוא דעבדי לה: ור' יוסי אוסר. דקסבר לאו משום ספיקא דשמה ב'א עדים ציוס ל' ספק ציוס ל"א לחודיה איתקון אלא אף משום שמה ב'א עדים מן המנחה ולמעלה איתקון דתריייהו קדישי דלמור רבנן שהיו מנפין ציוס ל' של אלול שמה יבאו עדים שנראית הלגנה זו ויקדשו ב"ד את החדש היום ונוהגין אותו היום קדש שמה י"ט הוא ותניא תמיד של ר"ה שחרית קרב כהלכתו תמיד של חול ושיר של חול המתוקן ליום זהשיר שהיו הלויים אומרים במקדש ציוס הראשון כו' [תמיד פ"ו מ"ד]. בתמיד של צין הערצים אומר שיר אחר הסיירותי מסבל שכמו [תהלים פא] כלאמרינן צפרק בתרם של ר"ה (ד' ג): ואם ב'א עדים אחר תמיד של צין הערצים שכבר קרב בשיר של חול תיקנו שהיה מקדשין החדש מחר ומיזם המחרת מוהין צביעתו כדי לומר שיר הראוי ליו"ט ומ"מ גמר יום שלשים נוהגין קדש כחמלתו שכן תקנו שיהו נוהגין אותו היום קדש ואפילו גמרו של יום ואע"פ שידעינן שידחה ליום המחרת ולמחר קדש והרחוקים מצ"ד נוהגין שני ימים טובים לאו משום ספק נראית לבנה ציוס ל' והוי שני חול ספק ציוס ל"א והוי ראשון חול קא עבדי אלא משום שמה ב'א עדים אחר תמיד של צין הערצים ונהגו ב"ד שניהן קדש קא עבדי אלמא שניהן קדש: אי אסם מודים כו'. כדפרישית. אלמא אן דרחקין מצ"ד מספקא לן דילמא הכי הוה ותריייהו קדש:

בבל מערבין פרק שלישי עירובין

למ.

ובן ביצה שנולדה ביום ראשון. פי' לא הודו לו שתאכל אפילו בשני דקדושה אחת היא ובריש ב"ה (דף ג.) דפריך למאן דגזר ב"ה משום משקין שזבו קשה דר' יהודה דהכא אדרבי יהודה דפ' חצית (שבת קמג.) דתנן ר' יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ומשני אמר ר' יוחנן מוחלטת השיטה כריך לומר שהיא חצית מחליף דהן דהכא אם היה מחליף לא היה מרווח כלום דרבנן מחמירי טפי והא דאמר רבי יוחנן צפ' חצית (דף קמג:) הלכה כר' יהודה היינו לפי מה שהיתה המשנה שנויה כדאמר בהגזל ע"ס (ב"ק ד' טו:.) ולמאי דאפרייתו ותניתו הלכה כר"מ וזלאו הכי אין סברא להפוך כאן כל הצעות ואין להאריך ט':

מורדים חכמים ר' אביעזר. מימה דסגרת חכמים הפוכה ממה דק"ל כרז דפסיק לעיל כד' זקנים דשבת ויו"ט ב' קדושות הן ובצ' ימים טובים של ר"ה ק"ל נמי כוותיה דנולדה זה אסורה זה והיינו אפכה מסגרת חכמים: **אי אתם מודים אי שאם באו עדים כו'.** מימה לרבה דאמר צפ"ק דב"ה (דף ה.) מתקנת רבי יוחנן זן וכאי שהתקין שהיו מקבלין עדות החדש כל היום כולו ב"ה שרי וכי לא נחלקו ר' יוסי ור' יהודה אלא בזמן שצהמ"ק קיים ולא לדורות וי"ל דנפקא מינה אף על גב דפליגי צאי' בזמן שצהמ"ק קיים כדמשמע לישנא דקמני שהיה ירא שמה תתעבר מ"מ נפקא מינה פלוגתייהו גבי לאחר חורבן לבני צבל דהא דקאמר רבה מתקנת ר' יצחק ב"ה שריא היינו דוקא לבני אי"י כדקמני התם בזהיא הא לן והא להו לפי שיש להם היכירא שנשתנה להן המנהג אחר חורבן שהיו מקבצים עדות כל היום אבל לבני צבל שלא נשתנה להם המנהג דלעולם עושין ב' ימים ב"ה אסורה דכמו שזומנן שצהמ"ק קיים היה נמשך להם ב' ימים קדושה אחת הוא הדין לאחר חורבן דאין ניכר להם שום שינוי צין קודם חורבן צין לאחר חורבן והא דקאמר לקמן וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של גליות ומפרש רבא דה"ק וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של ר"ה בגולה לאו היינו אליבא דרבה דלדידיה עיקר פלוגתייהו בזהי אלא רבא לטעמיה דאמר כ"ק דב"ה (דף ה:) אף מתקנת ריב"ז ואילך ב"ה אסורה דמי לא מודה ריב"ז שאם

ב'א עדים מן המנחה ולמעלה פירוש סמוך לחשיכה כל כך שאין שהות ציוס כדי לקבל עדות שנוהגין היום קדש ולמחר קדש שאע"פ שידעינן שלא יקדשוהו היום אלמא קדושה אחת היא שאע"פ שצטלה תקנתא ראשונה אחר חורבן שהיו מקבלין עדות החדש כל היום מסתמא לא צטלה לגמרי דנכסמוך לחשיכה אין פנאי לקבל עדות ונוהגין אותו היום קדש כו' ורש"י ורבינו חננאל פירשו שם כל אחד ואחד לפי שיטתו גירסתו

ול"נ

מינייהו חול ומשום ספיקא דלא ידעינן אי עברוהו ב"ד וקדשו ירחא ציוס ל"א והוה ליה ראשון חול או ציוס ל' נקבע והוי שני חול הוא דעבדי לה: ור' יוסי אוסר. דקסבר לאו משום ספיקא דשמה ב'א עדים ציוס ל' ספק ציוס ל"א לחודיה איתקון אלא אף משום שמה ב'א עדים מן המנחה ולמעלה איתקון דתריייהו קדישי דלמור רבנן שהיו מנפין ציוס ל' של אלול שמה יבאו עדים שנראית הלגנה זו ויקדשו ב"ד את החדש היום ונוהגין אותו היום קדש שמה י"ט הוא ותניא תמיד של ר"ה שחרית קרב כהלכתו תמיד של חול ושיר של חול המתוקן ליום זהשיר שהיו הלויים אומרים במקדש ציוס הראשון כו' [תמיד פ"ו מ"ד]. בתמיד של צין הערצים אומר שיר אחר הסיירותי מסבל שכמו [תהלים פא] כלאמרינן צפרק בתרם של ר"ה (ד' ג): ואם ב'א עדים אחר תמיד של צין הערצים שכבר קרב בשיר של חול תיקנו שהיה מקדשין החדש מחר ומיזם המחרת מוהין צביעתו כדי לומר שיר הראוי ליו"ט ומ"מ גמר יום שלשים נוהגין קדש כחמלתו שכן תקנו שיהו נוהגין אותו היום קדש ואפילו גמרו של יום ואע"פ שידעינן שידחה ליום המחרת ולמחר קדש והרחוקים מצ"ד נוהגין שני ימים טובים לאו משום ספק נראית לבנה ציוס ל' והוי שני חול ספק ציוס ל"א והוי ראשון חול קא עבדי אלא משום שמה ב'א עדים אחר תמיד של צין הערצים ונהגו ב"ד שניהן קדש קא עבדי אלמא שניהן קדש: אי אסם מודים כו'. כדפרישית. אלמא אן דרחקין מצ"ד מספקא לן דילמא הכי הוה ותריייהו קדש:

ורבנן

צה א ב מ"י פ"ח מהל' עירובין הלכה ט טוש"ע א"ח סי' טזו סעיף ג:

צו ג מ"י שם הלכה ה טוש"ע שם פ"א:
ד [מ"י פ"א מהל' יו"ט ה'] כד טוש"ע א"ח סי' תקינ סעיף ה וסימן מד סעיף אן:

רבינו חננאל

לא יטייל אדם פ"ל פתח מדינה כדי שחתוך ויכנס למרחץ, מיד היה הרהר, ודחינן לא לעולם הזה שמיצא ליה הא מתניתא (זהו) [ולא] הדר ביה, החרתם מוכחא מילתא דאדעתא דהכי מטייל וליפיק אסור. אבל הכא לא מוכחא מילתא, (דעירבא) [דאי עירבאן] מרבנן הוא האי דאזיל ויחבי התם מאן דחוי ליה א' שבעתא משבתה, ואתא הכא לעיוני בה. אי עם הארץ [הוא] א' חמרא אירכס ליה ואתא הכא לאהדוריה. גופא אמר ר' יהודי עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני. עירב בפת בראשון מערב בפת בשני. עירב (ברגליו) [ברגליו] דפליגי צאי' בזמן שצהמ"ק קיים כדמשמע לישנא דקמני שהיה ירא שמה תתעבר מ"מ נפקא מינה פלוגתייהו גבי לאחר חורבן לבני צבל דהא דקאמר רבה מתקנת ר' יצחק ב"ה שריא היינו דוקא לבני אי"י כדקמני התם בזהיא הא לן והא להו לפי שיש להם היכירא שנשתנה להן המנהג אחר חורבן שהיו מקבצים עדות כל היום אבל לבני צבל שלא נשתנה להם המנהג דלעולם עושין ב' ימים ב"ה אסורה דכמו שזומנן שצהמ"ק קיים היה נמשך להם ב' ימים קדושה אחת הוא הדין לאחר חורבן דאין ניכר להם שום שינוי צין קודם חורבן צין לאחר חורבן והא דקאמר לקמן וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של גליות ומפרש רבא דה"ק וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של ר"ה בגולה לאו היינו אליבא דרבה דלדידיה עיקר פלוגתייהו בזהי אלא רבא לטעמיה דאמר כ"ק דב"ה (דף ה:) אף מתקנת ריב"ז ואילך ב"ה אסורה דמי לא מודה ריב"ז שאם

קדושה אחת היא.